

Asia: VN/23943/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi jätelain muuttamisesta

Lausunto

5 c § Toisessa ETA-maassa tehdyn päätöksen ja lainsäädännön tunnustaminen

-

32 § Kunnan velvollisuus järjestää jätehuolto

Hyvinvointiala Hali ry pitää hyvänä sitä, että vastuunjako jätehuollosta esitetään selkiytettävän jätteen haltijan ja kunnan välillä. Esityksen mukaan jätelain 32 §:n 1 momentin 1 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että kunnan järjestämistä vastuulta rajattaisiin pois sosiaali- ja terveysalan yritysten ja hyvinvointialueiden palveluyksiköissä syntyvän jätteen jätehuolto riippumatta siitä, mikä on asumisen ja siihen liitettyjen erilaisten sote-palvelujen keskinäinen painoarvo yksikön palvelukokonaisuudessa. Rajauksen selkiyttäminen yhtenäistäisi tulkintakäytäntöjä ja vähentäisi tulkintaepäselvyyksien selvittämisestä kunnille ja jätteen haltijoille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa. Hyvinvointialueet ja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tarjoavat yksityiset yritykset voisivat jatkossa nykyistä paremmin hankkia yksiköidensä jätehuollon yhdeltä yritykseltä ns. yhden luukun palveluna ilman, että vastuusta olisi epäselvyyttä.

Hallituksen esityksen pykäläkohtaisissa perusteluissa todetaan (s.13), että jätteen haltijan vastuulla olisi sellaisissa palveluyksiköissä syntyvän jätteen jätehuolto, joissa ammattimainen julkinen tai yksityinen toimija tuottaa asumispalvelun lisäksi sosiaali- ja terveyspalveluita tai muita asumisen oheispalveluita taikka tarjoaa ympärivuorokautista hoivapalvelua tai laitosasumista. Tällaisia palveluyksiköitä olisivat esityksen mukaan esimerkiksi ikääntyneiden ympärivuorokautinen ja yhteisöllinen palveluasuminen, kehitysvammaisten hoitolaitokset, lastensuojelulaitokset, perheryhmäkodit, psykiatrian palveluasuminen, ensi- ja turvakodit, päihdehuollon laitokset ja muut kuin kunnan ylläpitämät turvapaikanhakijoiden tai tilapäistä suojelua hakevien ja saavien vastaanottokeskukset. Hali ry toteaa, että selvyden varmistamiseksi perusteluihin kirjatussa listauksessa olisi hyvä käyttää sosiaali- ja terveydenhuollon yleis- ja erityislainsäädännössä käytettyjä määritelmiä.

Yhteisöllinen asuminen

Hali ry katsoo, että lakimuutos selkiyttää yhteisöllisen asumisen jätehuollon vastuuta nykyisestä. On hyvä, että asumisen yhteydessä tarjotun hoito- ja hoivapalvelun määrällä ei olisi merkitystä jätehuoltovastuun kohdentumisen kannalta. Tämä on erityisen merkityksellistä tilanteissa, joissa yhteisöllistä asumista ja tehostettua palveluasumista toteutetaan samaan rakennuskokonaisuuteen kuuluvissa tiloissa. Tällaiseen kokonaisuuteen voi sosiaalihuoltolain (1391/2014) 46c 2 momentin mukaan kuulua myös tavallisia asuntoja, joiden asukkailla ei vielä ole toimintakyvyn alenemisesta johtuvaa palvelujen tarvetta. Tällaisissa tilanteissa jätehuoltovastuuta tulisi tarkastella kiinteistön pääkäyttötarkoituksen mukaan.

Esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa (s.13) todetaan, että esimerkiksi sosiaalihuoltolain (1301/2014) 21 b §:ssä tarkoitetut yhteisöllisen asumisen kiinteistöt kuuluisivat jätteen haltijan vastuulle, jos asumispalvelun järjestäjä on hyvinvointialue tai sosiaali- ja terveystalouden tarjoava yritys. Hali ry toteaa, että sosiaalihuoltolain mukaiset asumispalvelut kuuluvat aina julkisen vallan järjestämistä vastuulle. Perusteluissa todetaan lisäksi, että jos yhteisöllinen asuminen tapahtuu asukkaiden itse yleisiltä markkinoilta hankkimassa vuokra- tai omistusasunnossa, kyse on kotitalousjätteestä ja vastuu jätehuollosta on kunnalla, vaikka asuntoon tai kiinteistöön toimitettaisiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja yksityisen tai julkisen palvelutuottajan toimesta. Hali ry toteaa, ettei kuvatus kaltaisen, kunnan jätehuollon vastuulle jääväksi esitetty tilanne vastaa sosiaalihuoltolain mukaista yhteisöllisen asumisen määritelmää. Hallituksen esityksen (231/2021 vp) mukaan yhteisöllistä asumista koskevan sosiaalihuoltolain 21b pykälän 1 momentissa määritellään yhteisöllisen asumisen käsite. Kysymys on hyvinvointialueen järjestämisestä asumisesta. Se tarkoittaa, että asumisen järjestäminen perustuu asiakkaan palvelutarpeen arviointiin, palvelusuunnitelmaan sekä yhteisöllisen asumisen järjestämistä tarkoittavaan hallintopäätökseen. Luonteeltaan yhteisöllistä voi olla muukin asumisjärjestely, kuten sellainen, että henkilö hakeutuu omatoimisesti asumaan esimerkiksi senioritaloon. Silloin kyseessä ei kuitenkaan ole 21b pykälässä tarkoitettu yhteisöllinen asuminen. Esitystä olisi hyvä tältä osin täsmentää.

Tuettu asuminen

Hallituksen esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan myös, että sosiaalihuoltolain 21 a §:ssä tarkoitettu tuettu asuminen on jätehuollon näkökulmasta kunnan vastuulle kuuluvaa kotitaloutta, vaikka asumista tuetaan tarpeen mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluilla. Sosiaalihuoltolain 21 a § 2 momentin mukaan tuettua asumista järjestetään henkilölle, joka erityisestä syystä tarvitsee hyvinvointialueen apua tai tukea itsenäiseen asumiseen tai itsenäiseen asumiseen siirtymisessä. Hali ry toteaa, että itsenäiseen asumiseen siirtymistä tukevaa asumispalvelua toteutetaan myös muiden asumispalveluiden yhteydessä. Pykälän perusteluissa (HE 231/2021 vp s.97) todetaan, että tuetun asumisen asiakkaina on esimerkiksi lastensuojelun jälkihuollossa olevia nuoria, lievästi kehitysvammaisia henkilöitä sekä päihde- ja mielenterveyskuntoutujia. Asuminen järjestetään pääasiassa tavalliseen asuntokantaan kuuluvissa vuokra-asunnoissa. Hali ry kuitenkin huomauttaa, että esimerkiksi lastensuojelulaitosten yhteydessä palveluntuottajilla voi olla itsenäiseen asumiseen siirtymistä tukevia itsenäistymisasuntoja. Tällaisissa tilanteissa, joissa tuettua asumista toteutetaan muun sote-/asumispalvelun yhteydessä

(osana samaa rakennuskokonaisuutta), ei ole tarkoituksenmukaista, että kunta vastaisi tukiasumisen palvelun jätehuollosta, vaan jätehuoltovastuuta tulisi tarkastella kiinteistön pääkäyttötarkoituksen mukaan. Syntyvät jätteet olisi johdonmukaisuuden takia perusteltua lukea jätteen haltijan vastuulle, jotta sote-alan toimijan jätehuolto säilyy yhtenä kokonaisuutena. Jos tuettu asuminen toteutetaan tavanomaisissa asuintaloissa, jäte kuuluisi kunnan vastuulle osana muun kiinteistön jätehuoltoa. Asiasta olisi hyvä kirjoittaa tarkemmin lakiesityksen perusteluihin.

Hyvinvointialueiden jätehuollon siirtymisestä jätteen haltijan vastuulle säädettiin lakimuutoksella 2018/445. Hallituksen esitykseen (HE 195/2017) kirjattiin, että "Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen (Sote-uudistus) toteutuessa kunnan sosiaali- ja terveystalouksissa syntyvien jätteiden jätehuolto siirtyisi maakunnille, joiden tulisi jätteen haltijoina järjestää jätehuolto jätelain 28 §:n nojalla." Orpon hallituksen ohjelmassa on sovittu kuntien vastuu rajaamisesta kotitalouksiin. Hali ry toteaa, että lakiesityksessä tulisi korostaa tahtotilaa ja tavoitetta siitä, ettei sosiaali- ja terveysalan yritysten ja hyvinvointialueiden palveluyksiköissä syntyvän jätteen jätehuoltovastuita jatkossa jaettaisi eri tahoille, eikä jätehuoltovastuu ole sidoksissa kiinteistöjen omistus- ja hallintasuhteisiin. Tulkinnanvaraisissa tilanteissa tulisi noudattaa periaatetta pilkkomattomista jätehuoltovastuista.

35 § Kiinteistöittäisen jätteenkuljetuksen järjestäminen

-

48 § Tuottajavastuun piiriin kuuluvat tuotteet ja tuottajat

-

Siirtymäsäännös

-

Muuta huomioon otettavaa

-

Lindeberg Laura
Hyvinvointiala HALI ry